

- Odnotowane w badaniu GUS problemy wynikające z nagłych zmian sytuacji społeczno-gospodarczej mogły być spowodowane restrykcjami związanymi z pandemią COVID-19, wojną na Ukrainie i wysoką inflacją, które w praktyce dawały się odczuć szczególnie organizacjom planującym działania w dłuższej perspektywie (np. prowadzącym inwestycje). Niespodziewane okoliczności wymagały modyfikacji strategii działania, nieraz interwencji samorządu terytorialnego. Podobną barierą są problemy wynikające z przepisów i procedur prawnych, co wydaje się być szczególnie istotne dla organizacji prowadzących sformalizowaną działalność, obudowaną dodatkowymi przepisami.

Podsumowując należy stwierdzić, że kondycja organizacji pozarządowych działających na szczeblu lokalnym wciąż w dużej mierze zależy od dostępności środków finansowych, szczególnie tych, które można przeznaczyć na **inwestycje w rozwój instytucjonalny** (dodatkowe zakupu sprzętu, szkolenia, wzrost kompetencji liderów). Istotne jest również przyciągnięcie do organizacji nowych członków lub podtrzymanie dotychczasowego poziomu uczestnictwa w aktywnościach statutowych, jak również zaangażowanie w prace organizacyjne – przygotowanie do pełnienia funkcji lidera w organizacji. Biorąc pod uwagę sytuację demograficzną i obiektywne przesłanki ograniczające pole działania podmiotów obywatelskich, wydaje się że tylko **otwarcie na nowe grupy społeczne oraz systemowe zachęty do pracy społecznej** mogą zapewnić trwanie licznej grupy małych, lokalnych organizacji pozarządowych.

2.4. Zdolność lokalnych organizacji pozarządowych do angażowania obywateli i przeciwdziałania skutkom kryzysów

Kryzys pandemiczny – jako zjawisko bez precedensu w najnowszej historii – wymusił na instytucjach życia społecznego nagłą modyfikację stylów działania tzn. dostosowanie ich do niecodziennych warunków naznaczonych zarówno pilnymi potrzebami ludności, jak też ograniczeniami spowodowanymi reżimem sanitarnym. Jest to ważne spostrzeżenie, biorąc pod uwagę, że w realiach wiejskich i małomiejskich schematy działania podmiotów obywatelskich są mocno utrwalone w życiu społeczności, często cyklicznie powielane przez wiele lat (np. sposób organizacji wydarzeń integracyjnych, zawodów sportowych, uroczystości religijnych etc.). Tymczasem powszechnie odczuwany w dobie pandemii (zwłaszcza na jej początku, w 2020 roku) stan niepewności, ograniczona dostępność wyspecjalizowanych instytucji publicznych oraz rachityczna obrona cywilna sprawiły, że aktywne organizacje pozarządowe (cieszące się zaufaniem społeczności, czerpiące z jej zasobów oraz angażujące ludzi z okolicy – krewnych, znajomych) stanęły na pierwszej linii kryzysu i odegrały kluczową rolę w pomocy osobom dotkniętym jego skutkami. Liczne zespoły badaczy podjęły się systematycznego opisu funkcjonowania społeczności lokalnych w pandemicznej codzienności, stąd wiedza nt. obywatelskiego zaangażowania w tamtym czasie jest duża. Z analiz wyłania się portret następujących podmiotów: